



Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,  
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε  
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία**

**Β΄ Λυκείου**

**Θεματική ενότητα:**

**Σοφοκλέους, «Αντιγόνη», Πρόλογος: στ. 39 - 77**

**Τίτλος:**

**«Άνθρωποι, στάσεις, παραστάσεις»**

**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ**



**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**  
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

**Θεσσαλονίκη 2012**



## ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

**ΠΡΑΞΗ:** «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:** Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

**ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:** ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

**ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ:** Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ:** ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

**ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:** ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: [centre@komvos.edu.gr](mailto:centre@komvos.edu.gr)



## Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

### *Τίτλος*

Άνθρωποι, στάσεις, παραστάσεις

### *Δημιουργός*

Παναγιώτης Καραμανώλης

### *Διδακτικό αντικείμενο*

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

### *(Προτεινόμενη) Τάξη*

Β΄ Λυκείου

### *Χρονολογία*

Σεπτέμβριος 2012

### *Διδακτική/Θεματική Ενότητα*

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη»: Πρόλογος, στ. 39 - 77

### *Διαθεματικό*

Όχι

### *Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα*

—

### *Χρονική διάρκεια*

±6 διδακτικές ώρες

### *Χώρος*

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος ([prlm.pbworks.com](http://prlm.pbworks.com)).



### ***Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή***

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει τον ψηφιακό χώρο εργασίας των μαθητών και να χειρίζεται με επάρκεια τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Η σχολική μονάδα πρέπει να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών με τουλάχιστον δεκαπέντε τερματικά. Αν δεν επαρκούν τα τερματικά του σχολείου, μπορούν οι μαθητές να φέρνουν φορητούς Η/Υ από το σπίτι. Τέλος, οι μαθητές είναι απαραίτητο να μπορούν να χειρίζονται προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και λογισμικά παρουσίασης, ενώ καλό είναι ορισμένοι από αυτούς να έχουν δεξιότητες δημιουργίας βίντεο. Όλοι οι μαθητές πρέπει να διαθέτουν σύνδεση με το διαδίκτυο στο σπίτι τους.

### ***Εφαρμογή στην τάξη***

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

### ***Το σενάριο στηρίζεται***

—

### ***Το σενάριο αντλεί***

—

## **B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ**

Όπως φαίνεται και από τον τίτλο του, το σενάριο, με αφορμή τους συγκεκριμένους στίχους του Προλόγου της «Αντιγόνης», επιδιώκει να φωτίσει διαφορετικές στάσεις ανθρώπων που αντιμετωπίζουν τις ίδιες καταστάσεις, τα κίνητρά τους, την κοινωνική θέση και την αναμενόμενη δράση των προσώπων, τον ρόλο κοινωνικών φαινομένων όπως το δίκαιο, η θρησκεία και η πολιτική εξουσία. Στοχεύει, επίσης, στην ανάδειξη της θεατρικότητας του κειμένου και στην παραγωγή κριτικού λόγου εκ μέρους των μαθητών.



## Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### *Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο*

Προϋπόθεση για την αναμόρφωση του διδακτικού πλαισίου του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας είναι η αλλαγή του παιδαγωγικού κλίματος και η ενεργός εμπλοκή των μαθητών στην προσέγγιση των κειμένων. Χρειάζεται, συνεπώς, να στοχεύσουμε (Τσάφος, 2004):

- Στη μετάβαση από την προσληπτική μάθηση και την παθητική αποδοχή στη διερεύνηση και τη διατύπωση προσωπικής άποψης από τους μαθητές.
- Στην ανάπτυξη αναγνωστικών στρατηγικών από τους μαθητές, που θα τους οδηγήσουν στην αυτόνομη παραγωγή νοήματος και παράλληλα θα τους επιτρέψουν να ενεργοποιούν σταδιακά απαιτητικές νοητικές λειτουργίες.

Οι παραπάνω στόχοι αποτελούν αιτήματα των κριτικών κυρίως παιδαγωγών, που ορίζουν τη διδασκαλία «ως ένα επικοινωνιακό γεγονός, όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές επιχειρούν να οργανώσουν και να διεξαγάγουν διαδικασίες που έχουν ως στόχο την απόκτηση, την τροποποίηση και την αποδόμηση αντιλήψεων, στάσεων και πρακτικών μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, μέσα σε ένα διδακτικό περιβάλλον που επιτρέπει τη συμμετοχή, την επιλογή και την απόφαση [...]. Ο εκπαιδευτικός, σε συνεργασία με τους μαθητές, οργανώνει το περιβάλλον με στόχο οι μαθητές να μάθουν μέσα σε αυτό να δρουν, να επικοινωνούν και να συμμετέχουν ως ενεργά υποκείμενα, ως πολίτες της πόλης και όχι απλά να δέχονται την επίδραση του εκπαιδευτικού μέσα από προεπιλεγμένους αυστηρά στόχους, περιεχόμενα, πρακτικές» (Κοσσυβάκη, 2003: 29 - 30).

Η αρχαία ελληνική τραγωδία ως κείμενο και διδακτικό αντικείμενο προσφέρεται για την εφαρμογή των πρακτικών που αναφέρθηκαν, καθώς αποτελεί ένα σύνθετο, «ξεχωριστό και συναρπαστικό γραμματειακό είδος της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας που συνδυάζει, σε ενιαίο θέαμα ή ανάγνωσμα, τις τέχνες του λόγου, της μουσικής, της όρχησης και της σκηνογραφίας με τη δράση επί σκηνής των



υποκριτών που υποδύονται τους ρόλους των ηρώων των δραματικών έργων» (ΥΠΕΠΘ, 2008: 38). Το δράμα μεταφέρει, επίσης, το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, τόσο της εποχής κατά την οποία εξελίσσεται ο μύθος, όσο και της περιόδου που γράφτηκε. Οι μαθητές μπορούν, μέσω των διαδικασιών που προτείνονται, να δραστηριοποιηθούν ενεργά και να στοχαστούν δημιουργικά σε σχέση με σημαντικά θέματα που θα απασχολήσουν τη διδασκαλία.

#### Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

##### *Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής*

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν πώς οι κοινωνικές και οικογενειακές συνθήκες της εποχής αντανακλώνται στο δράμα και να τις συγκρίνουν με αντίστοιχες σύγχρονες. Συγκεκριμένα, να διαπιστώσουν:
  - ο τη θέση της γυναίκας
  - ο τον ρόλο της θρησκείας.
- Να αναγνωρίσουν τον ρόλο της πολιτικής (ή και άλλων μορφών) εξουσίας τότε και σήμερα. Συγκεκριμένα, να αναζητήσουν:
  - ο τις αιτίες, τους τρόπους και το τίμημα της αμφισβήτησης και της αντίστασης στην εξουσία
  - ο τη σημασία της θυσίας και την καταξίωση που τυχόν προσφέρει
  - ο τα ιδανικά για τα οποία αγωνίζονται οι άνθρωποι.
- Να γνωρίσουν άλλες εκδοχές και χρήσεις του μύθου από μεταγενέστερους, λογοτέχνες και μη.

##### *Γνώσεις για τη γλώσσα*

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να επικοινωνήσουν με το αρχαίο κείμενο, να ξεπεράσουν φόβους που προέρχονται από προηγούμενες, τυχόν αρνητικές, αναγνωστικές εμπειρίες και





πιθανόν να επανακαθορίσουν τη στάση τους απέναντι στην αρχαία ελληνική γραμματεία.

- Να εκτιμήσουν τη ρητορική των ηρώων, τα επιχειρήματά τους και τη λειτουργία τους στον θεατρικό λόγο.
- Να αποτιμήσουν τον ρόλο του λεξιλογίου, της γνωμολογίας και των λοιπών εκφραστικών τρόπων και σχημάτων λόγου.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την εκφορά του λόγου στο θέατρο, τη γλώσσα του σώματος και του προσώπου.
- Να γνωρίσουν την αρχαία ελληνική τραγωδία και τη θεατρική κριτική ως κειμενικά είδη, το τυπικό και τον ρόλο καθενός.

### **Γραμματισμοί**

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στη μετάφραση αρχαίου κειμένου, να προσεγγίσουν άλλες μεταφραστικές εκδοχές του και να εκφράσουν τις απόψεις τους για αυτές.
- Να ασκηθούν στην κατανόηση, στη συζήτηση, στην ανταλλαγή απόψεων και στην παραγωγή προφορικού ή γραπτού λόγου, με αφορμή τα θέματα που τίθενται στην τραγωδία ή σε άλλου είδους κείμενα σχετικά με αυτά.
- Να κρίνουν και να αξιολογούν θέσεις και απόψεις.
- Να επανεκτιμήσουν τον ρόλο των σύγχρονων εξουσιαστικών μηχανισμών, ώστε να κατανοούν τον τρόπο δράσης τους και να τους αντιμετωπίζουν αναλόγως.
- Να εξοικειωθούν με την παραγωγή και την κατανόηση κειμένων που ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες, αλλά και να διαμορφώσουν κριτική στάση απέναντι σε αυτά.
- Να εκφράσουν τις απόψεις τους για το αρχαίο θέατρο και τον ρόλο του στην εποχή μας.



### *Διδακτικές πρακτικές*

Στο σενάριο χρησιμοποιούνται πολλές διδακτικές πηγές και γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν διαθεματικές προσεγγίσεις σε ένα ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον. Οι μαθητές θα διατυπώσουν, θα πραγματοποιούν και θα διερευνήσουν τις ιδέες και τις σκέψεις τους, και θα εργαστούν σε ποικίλες ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Θα ασκηθούν στην έκφραση και στην παρουσίαση των εργασιών τους με διάφορους τρόπους, θα συζητήσουν μεταξύ τους και με το σύνολο της τάξης και θα αναπτύξουν μεταγνωστικές ικανότητες.

### **Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

#### *Αφετηρία*

Η τραγωδία του Σοφοκλή «Αντιγόνη» διδάσκεται για πολλά χρόνια στο λύκειο και θεωρείται ως ένα από τα πιο παραδοσιακά διδακτικά αντικείμενα. Παραδοσιακός είναι τις περισσότερες φορές και ο τρόπος προσέγγισης του κειμένου και του ιδεολογικού φορτίου που μεταφέρει. Η αντιμετώπιση αυτή συχνά οδηγεί σε καθιερωμένα, πεπαλαιωμένα όσο και ανιαρά σχήματα και «αναμφισβήτητες» παραδοχές, μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο του διδακτισμού και της φρονηματιστικής χρήσης των αρχαίων κειμένων, ενώ η θεατρική διάσταση του κειμένου αποσιωπάται και λησμονιέται. Το συγκεκριμένο σενάριο παραμένει κοντά στο κείμενο, αλλά προτείνει διαφορετικούς τρόπους ανάγνωσής του, προσπαθεί να προβάλλει τη θεατρικότητά του και να μεταφέρει στον σύγχρονο κόσμο τους προβληματισμούς του, ώστε να αποκτήσουν νόημα για τους μαθητές.

#### *Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο*

#### *Αξιοποίηση των ΤΠΕ*

Μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ οι μαθητές / μαθήτριες:

- Συνεργάζονται για την παραγωγή κειμενικού και άλλου ψηφιακού υλικού.
- Διαβάζουν τις απόψεις των συμμαθητών τους, τις σχολιάζουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα.





- Παρακολουθούν βίντεο θεατρικών παραστάσεων.
- Μεταφράζουν από κοινού αρχαίο κείμενο στη νέα ελληνική και συγκρίνουν τις μεταφράσεις τους με εκείνες δόκιμων μεταφραστών.
- Έρχονται σε επαφή και αξιοποιούν δημιουργικά κείμενα διαφόρων ειδών.
- Εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Καλλιεργούν τον πληροφορικό και κριτικό γραμματισμό.

### **Κείμενα**

*Κείμενα σχολικών εγχειριδίων*

Σοφοκλέους, *Τραγωδία Β΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας*: [«Αντιγόνη»](#)

*Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων*

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:

-[Σοφοκλής, «Αντιγόνη» στ. 1-99](#). Στο *Sophoclis Fabulae*. 1967. Ed. A. C. Pearson. Oxford Clarendon Press.

-Σοφοκλής, «Αντιγόνη», στ. 1-99, [μετάφραση Ι. Ν. Γρυπάρη](#). Στο *Οι τραγωδίες του Σοφοκλέους Ι: Αντιγόνη, Ηλέκτρα, Αίας, Τραχίνιαι*. [χ.χ.]. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

*Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό*

*Βίντεο*

[Απόσπασμα 1](#) και [Απόσπασμα 2](#) από την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 2002, μετάφραση: Νίκου Παναγιωτόπουλου, σκηνοθεσία: Νικαίτης Κοντούρη [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου - YouTube].

[«Επτά επί Θήβας»](#) του Αισχύλου, Θέατρο Μοσχοποδίου Θήβας 1982, μετάφραση, σκηνοθεσία, κοστούμια: Γιάννης Τσαρούχης [πηγή: YouTube].



[«Οιδίπους τύραννος»](#) του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 1974, μετάφραση: Φώτος Πολίτης, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης [πηγή: YouTube].

[«Οιδίπους τύραννος»](#) του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 2000, μετάφραση-σκηνοθεσία: Βασίλης Παπαβασιλείου [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα.»](#) (βιντεοσκοπημένη συνέντευξη) [πηγή: YouTube].

*Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα*

[«Δανεικά ιδανικά»](#) Μουσική / Στίχοι / Εκτέλεση: Κουρτίδου Σοφία, Hidden Track Records, 2012 [πηγή: YouTube].

*Ιστοσελίδες*

Βιτζηλαίος Βαγγέλης, [«Η σύγκρουση των πολιτισμών είναι εδώ»](#), ηλεκτρονική εφημερίδα “Newpost”, 24/09/2012.

[Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) [πηγή: Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών].

Παγιατάκης Σπύρος, [«Ένας Κρέοντας γεμάτος μυστήριο»](#), εφημ. «Η Καθημερινή», 12/08/2001.

*Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις*

*Α΄ Φάση (1<sup>η</sup> διδακτική ώρα):*

Οι δραστηριότητες όλων των διδακτικών ωρών πραγματοποιούνται στο εργαστήριο υπολογιστών. Στους στίχους που προηγούνται η Αντιγόνη έχει γνωστοποιήσει το διάταγμα του Κρέοντα στην Ισμήνη και στο τέλος του μονολόγου της επισημαίνει με αινιγματικό τρόπο ότι με τη στάση της η Ισμήνη θα αποδείξει αν είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της που πηγάζουν από την ευγενική της καταγωγή ή όχι.

*Αφόρμηση*



Ο διδάσκων ρωτά τους μαθητές σχετικά με τις λεπτομέρειες του διατάγματος του Κρέοντα και τα στοιχεία της προηγούμενης ενότητας που δείχνουν τη θέση που κρατά η Αντιγόνη στην απόφαση αυτή. Στη συνέχεια, αναφέρεται στους στίχους όπου περιγράφεται η προκλητική συμπεριφορά της Αντιγόνης προς την Ισμήνη, και τους ρωτά σε τι, κατά τη γνώμη τους, συνίσταται αυτή και ποια αναμένουν να είναι η αντίδραση της Ισμήνης.

Στη συνέχεια, κάθε μαθητής ανοίγει το δικό του Φύλλο Εργασίας, σε ιστοχώρο που έχει δημιουργηθεί από τον καθηγητή, το οποίο περιλαμβάνει τα εξής:



## ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

### Φύλλο Εργασίας (για κάθε μαθητή χωριστά)

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα με [το κείμενο](#) της «Αντιγόνης» και εντοπίστε τους στίχους 39-48.

Ο διδάσκων διαβάζει τους στίχους 39-48 με τη στιχομυθία των δύο αδελφών, της Αντιγόνης και της Ισμήνης, και ζητά από τους μαθητές να απαντήσουν στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

1. Τι προτείνει η Αντιγόνη στην Ισμήνη;
2. Πώς αντιδρά στην πρόταση η Ισμήνη και τι επικαλείται;
2. Σημειώστε τις λέξεις/φράσεις που σας δυσκολεύουν περισσότερο στην κατανόηση και, στη συνέχεια, ανοίξτε από την ίδια ιστοσελίδα τη [μετάφραση του Ι. Ν. Γρυπάρη](#). Διαβάστε τη μετάφραση του αποσπάσματος και σημειώστε πώς αποδίδονται αυτές οι λέξεις/φράσεις στη νέα ελληνική. Αναμένεται να επισημανθούν οι λέξεις/φράσεις: *ταλαιῖφρον, λύουσ' ἂν εἶθ' ἄπτουσα, ξυμπονήσεις, κινδύνευμα, κουφιεῖς, ἀπόρρητον πόλει, σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκότος, οὐδὲν μέτα (=μέτεστιν) αὐτῷ εἶργειν μ(ε)ῖ τῶν ἐμῶν*.
3. Σημειώστε ποια θέματα θίγονται, κατά τη γνώμη σας, στην ενότητα αυτή. Αναμένεται να αναφερθούν οι μαθητές στην απόφαση της Αντιγόνης, στο ήθος και τα κίνητρό της, στη στάση της Ισμήνης και την αιτιολόγησή της, καθώς και στην εξουσία ως κατασταλτικό μηχανισμό. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση επί των θεμάτων αυτών.
4. Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες και στα μέλη κάθε ομάδας δίνεται ως άσκηση στο σπίτι η εξής:  
Να ανοίξετε τον ιστοχώρο του μαθήματος και στη σελίδα της ομάδας σας να γράψετε τις απόψεις σας.



ΟΜΑΔΑ Α:

Ελάτε στη θέση της Αντιγόνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.

ΟΜΑΔΑ Β:

Ελάτε στη θέση της Ισμήνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.

ΟΜΑΔΑ Γ:

Να αναφέρετε τρεις περιπτώσεις από τη σύγχρονη ζωή, στις οποίες (οποιασδήποτε μορφής) εξουσία λειτουργεί ως κατασταλτικός μηχανισμός. Ποια είναι η στάση σας απέναντι στην εξουσία, όταν λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο, στις συγκεκριμένες περιπτώσεις;

### Β' Φάση (2<sup>η</sup> διδακτική ώρα)

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια του τμήματος οι εργασίες κάθε ομάδας. Στη συνέχεια, οι μαθητές ανοίγουν την ιστοσελίδα με [το κείμενο](#) της «Αντιγόνης» και εντοπίζουν τους στίχους 49 - 57, τους οποίους διαβάζει ο καθηγητής. Ζητείται από τους μαθητές να απαντήσουν προφορικά στις εξής ερωτήσεις:

1. Σε ποια χρονική βαθμίδα αναφέρονται οι στίχοι 49 - 57;
2. Σε ποια πρόσωπα και γεγονότα αναφέρονται αντιστοίχως οι στίχοι 49 - 52, 53 - 54 και 55 - 57;
3. Πώς μεταβαίνει η Ισμήνη σε άλλη χρονική βαθμίδα;

Αναμένεται να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι οι στίχοι 49 - 57 αναφέρονται στο προδραματικό παρελθόν. Όσον αφορά τα πρόσωπα, οι στίχοι 49 - 52 αναφέρονται στον Οιδίποδα, οι 53 - 54 στην Ιοκάστη και οι στίχοι 55 - 57 στα δύο αδέρφια, Ετεοκλή και Πολυνείκη.

Για να κατανοηθούν καλύτερα τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται η Ισμήνη και να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με νεότερες θεατρικές παραστάσεις μιας άλλης



τραγωδίας του Σοφοκλή και μιας του Αισχύλου, προβάλλονται στον διαδραστικό πίνακα ή μέσω βιντεοπροβολέα τα παρακάτω αποσπάσματα, αφού ζητηθεί από τα παιδιά να προσέξουν τόσο τη μετάφραση, όσο και ειδικότερα θέματα που αφορούν τη θεατρική απόδοση των κειμένων:

1. [Απόσπασμα](#) από την παράσταση του «Οιδίποδα τυράννου» του Σοφοκλή, που δόθηκε από το Εθνικό Θέατρο το 1974, σε μετάφραση του Φώτου Πολίτη και σκηνοθεσία του Τάκη Μουζενίδη. Συγκεκριμένα, προβάλλουμε από την Έξοδο της τραγωδίας την σκηνή της αφήγησης του Εξαγγέλλου και την εμφάνιση του τυφλωμένου Οιδίποδα, δηλαδή τις σκηνές του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1.05'.36'' και 1.12'.50''.

2. Το ίδιο [απόσπασμα](#) από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου το 2000, σε μετάφραση και σκηνοθεσία του Βασίλη Παπαβασιλείου. Από την επιλογή «Τέταρτο Στάσιμο - Έξοδος» προβάλλουμε τις σκηνές του χρονικού διαστήματος μεταξύ 4'30'' και 12'36''.

3. [Απόσπασμα](#) από την παράσταση των «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, που ανέβηκε το 1982 στη σκηνή από τον Γιάννη Τσαρούχη. Προβάλλουμε τη σκηνή με τον Άγγελο να ανακοινώνει στον Χορό τον θάνατο του Ετεοκλή και του Πολυνείκη, δηλαδή τη σκηνή του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1.01'.41'' και 1.03'.28''.

Το **Φύλλο Εργασίας** που δίνεται, για να συμπληρωθεί από κάθε μαθητή στο σπίτι, περιλαμβάνει τα εξής:

1. Σημειώστε τρία στοιχεία που σας εντυπωσίασαν από τις σκηνές που παρακολουθήσατε.
2. Σημειώστε τα συναισθήματα που αισθανθήκατε κατά την παρακολούθηση των αποσπασμάτων.
3. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα στοιχεία εκείνα που καθιστούν τον Οιδίποδα τραγικό ήρωα;





4. Να συγκρίνετε τα αποσπάσματα από τις παραστάσεις της τραγωδίας «Οιδίπους τύραννος». Ποιες διαφορές παρατηρήσατε ως προς τη μετάφραση, την εκφορά του λόγου και τη γενικότερη εικόνα των δύο παραστάσεων; Να κάνετε έναν σύντομο κριτικό σχολιασμό των σκηνών της παράστασης που σας άρεσε περισσότερο.

5. Διαβάστε τη δεύτερη υποενότητα του μονολόγου της Ισμήνης (στ. 58-68) και προσπαθήστε να εντοπίσετε τη χρονική βαθμίδα στην οποία κινείται η Ισμήνη.

### Γ' Φάση (3<sup>η</sup> διδακτική ώρα)

Διαβάζονται ενδεικτικά απαντήσεις στα ερωτήματα της προηγούμενης ώρας και οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και ανοίγουν το Φύλλο Εργασίας που περιέχει το κείμενο των στίχων 58-77. Ζητείται από τις δύο πρώτες ομάδες να γράψουν, με τη βοήθεια λεξιλογίου που υπάρχει στο ίδιο Φύλλο, τη δική τους μετάφραση/απόδοση για τους στίχους 58-68, και από τις άλλες δύο τη μετάφραση/απόδοση των στίχων 69-77. Ο καθηγητής τονίζει ότι τα παιδιά μπορούν να κάνουν τις δικές τους επιλογές στη μετάφραση/απόδοση του κειμένου και ότι δεν θα πρέπει να αισθάνονται δεσμευμένοι αλλά ελεύθεροι να αποδώσουν το κείμενο όπως πιστεύουν καλύτερα.

Στη συνέχεια, οι μεταφραστικές απόπειρες των μαθητών διαβάζονται ή, αν υπάρχει χρόνος, αποδίδονται θεατρικά από δύο μέλη κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης. Το ίδιο γίνεται και με τις [μεταφράσεις](#) του αντίστοιχου κειμένου από την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

Ακολουθεί συζήτηση, που προτείνεται να αφορά θέματα όπως:

- η διαδικασία που ακολούθησαν κατά τη μετάφραση, τις δυσκολίες που τυχόν συνάντησαν
- η διαφορετική απόδοση σημείων του κειμένου από τους ίδιους και από τους δόκιμους μεταφραστές
- οι διαφορές των «σχολικών» από τις «μη σχολικές» μεταφράσεις
- η σχέση της μετάφρασης με το πρωτότυπο κείμενο



- η εξέλιξη της γλώσσας.

Ανακοινώνεται στους μαθητές η εξής ομαδική εργασία και συγκροτείται ομάδα εργασίας, για να την πραγματοποιήσει: η Αντιγόνη αγωνίζεται, μεταξύ άλλων, για το ανθρώπινο δικαίωμά της να θάψει τον αδελφό της. Υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα που καταπατούνται στη σύγχρονη κοινωνία από την κυρίαρχη (οικονομική και πολιτική) εξουσία; Ποια θέση σκέφτεστε να πάρετε ως νέοι άνθρωποι και πώς θα αντιμετωπίσετε το συγκεκριμένο θέμα;

Για να απαντήσετε δείτε το σχετικό βίντεο [«Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;»](#) και διαβάστε τον [σύντομο κατάλογο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) σύμφωνα με την διακήρυξη του ΟΗΕ.

Δημιουργήστε το δικό σας ψηφιακό υλικό για το θέμα. Το υλικό θα προβληθεί με την ολοκλήρωση του σεναρίου.



#### Δ' Φάση (4<sup>η</sup> - 5<sup>η</sup> διδακτική ώρα)

Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και τους δίνεται το αντίστοιχο Φύλλο Εργασίας. Η δεύτερη δραστηριότητα (κοινή για όλες τις ομάδες) μπορεί να ξεκινήσει την 4<sup>η</sup> και να ολοκληρωθεί την 5<sup>η</sup> διδακτική ώρα.

#### **ΟΜΑΔΑ Α**

1. Διαβάστε δύο αποσπάσματα από την ποιητική συλλογή του Γιάννη Ρίτσου «Ισμήνη» (διατίθενται στο Wiki). Πώς χειρίζεται τον συγκεκριμένο μύθο ο ποιητής και ποια χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών προβάλλει;
2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

- α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές
- β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;
- γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;



## ΟΜΑΔΑ Β

1. Ο μονόλογος της Ισμήνης μπορεί να θεωρηθεί ως ένας ολοκληρωμένος συμβουλευτικός ρητορικός λόγος.

α) Να κατατάξετε τα επιχειρήματα στις στήλες που ακολουθούν

A. Επιχειρήματα που στοχεύουν στο συναίσθημα	B. Επιχειρήματα που βασίζονται στη λογική

β) Στο λόγο της η Ισμήνη χρησιμοποιεί αρκετές γνωμολογικές φράσεις. Ποιος είναι ο ρόλος τους, κατά τη γνώμη σας;

γ) Θεωρείτε τα επιχειρήματα της Ισμήνης πειστικά ή όχι και γιατί;

2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές



β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;

γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;



#### ΟΜΑΔΑ Γ

1. Δείτε το βίντεο - κλιπ του τραγουδιού [«Δανεικά ιδανικά»](#). Σχολιάστε σε ένα κείμενο δέκα γραμμών τη βασική αντίφαση που τονίζει, σε σχέση με τα διαχρονικά (;) μηνύματα τα οποία προβάλλονται μέσω της «Αντιγόνης». Η προβολή του βίντεο θα γίνει ταυτόχρονα για όλες τις ομάδες.
2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

- α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές
- β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;
- γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

#### ΟΜΑΔΑ Δ

1. Το δράμα αυτό του Σοφοκλή παραστάθηκε σε μια εποχή κατά την οποία στην Αθήνα αμφισβητούνταν έντονα οι παραδοσιακές αξίες και η θρησκευτική πίστη. Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι η τραγωδία σχετίζεται με το θέμα αυτό και ποια θέση φαίνεται να παίρνει ο ποιητής της; Ποιο ρόλο της θρησκευτικής πίστης στην εποχή μας παρουσιάζει το άρθρο [«Η σύγκρουση των πολιτισμών είναι εδώ»](#);
2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

- α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές





β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;

γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

### Ε' Φάση (6<sup>η</sup> διδακτική ώρα)

Ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της εργασίας των ομάδων. Προβάλλεται σε βίντεο ο πρόλογος της τραγωδίας από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου το 2002, σε σκηνοθεσία Νικαίτης Κοντούρη και μετάφραση Νίκου Παναγιωτόπουλου. [[απόσπασμα 1](#) και [απόσπασμα 2](#): η σκηνή του χρονικού διαστήματος μεταξύ 7'.15'' και 15'.20''].

Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το ενδιαφέρον που μπορεί να προκαλεί το «ανέβασμα» και η παρακολούθηση παραστάσεων αρχαίου δράματος στην εποχή μας, την επικαιρότητά του και τον ρόλο του.

Τέλος, προβάλλεται το υλικό της εργασίας εκτός τάξης, που δόθηκε την 3<sup>η</sup> διδακτική ώρα, και γίνεται αξιολόγηση του σεναρίου.

### **Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ**

—

### **H. ΚΡΙΤΙΚΗ**

—



#### Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βρασιδάς, Χ. & Σ. Ρετάλης. 2005. «Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη υλικού διαδικτυακής μάθησης». Στο *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, επιμ. Σ. Ρετάλης. Αθήνα: Καστανιώτης, 59-77.

Δημητρακοπούλου, Α. 1998. «Σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά λογισμικά - Από τις εμπειρικές προσεγγίσεις στη διεπιστημονική θεώρηση», *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 100 & 101, σσ. 114-123 & 95-103.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2001. «Πολυγραμματισμοί». Στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, επιμ. Α.- Φ. Χρηστίδης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214-216.

[http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema\\_e2/index.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html)

Κοσσυβάκη, Φ. 2003. *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για τη Μετάβαση από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του Ενεργού Υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2008. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2008-9)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.